

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum VI. Cùm dilecti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

Cum dilecti.

PARAPHRASIS.

Vir nobilis terras monasterio donavit, tanquam elemosinam pro remedio animæ. Sed progredienti tempore filius ejus Alanus dicebat, donatorem concessisse sub conditione pensionis, quæ si soluta non fuerit, terræ redigi possint in forestam, seu saltum: & cum de facto, ac per violentiam terras auferre vellent, Abbas & Conventus questi sunt Innocentio III., ne molestarentur. Is iudicibus delegavit, qui, negotio examinato, causam instructam remiserunt Romani: quare Pontifex hinc scribit, & mandat, ut pro monasterio sententiam ferant, quia ex transmissio donationis instrumento evidenter apparet, hanc fuisse mentem donationis, ut clausula in fine posita de faciendâ foresta non ad priorem donationem, quæ ita libera, ac pura fuit, ut ab omni vexatione, & consuetudine sæcularium immunis esset, referri deberet secundum sanum verborum intellectum, sed ad donationem sequentem, quæ pensionem, ac conditionem insertam habet, etenim in contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficijs plenissima interpretatio faciendâ est.

SUMMARIUM.

1. *Laiens etiam donationi à se Ecclesia facta conditionem adijcere potest, quæ tamen, si repugnet sacris canonibus, nulla est.*
2. *Si mens certa disponentis ex verbis instrumenti colligatur, censeri debet probatio evidens.*
3. *Quid clausula operetur in fine dispositionis plura Capitula continentis.*
4. *In contractibus bona fidei non est necessarium strictè verbis inharere.*
5. *Limitatur hæc doctrina.*

Notandum primum. Fundator etiam Laicus fundationi, ac donationi, quam facit Ecclesiæ, apponere potest conditionem sacris Canonibus non adversantem, ut ut pensio ipsi, & hæredibus solvatur, & non alienetur res &c. Sin autem conditio non servetur, res donata cadat in communem, & à fundatore, ejusque hærede recuperari possit. Ita hic & in c. Verum de conditionibus apposis, & notavit Abbas in n. 3. Imola n. 5. Ubi ait, quod in isto casu fundator propriâ auctoritate rei donatæ possessionem ingredi possit, licet decretum sit, ut fiat cum iudicis auctoritate. Simile est, si quis monasterium fundaverit quibusdam religiosis, eo appposito pacto, ut ipsi illud deleant, patronus alius, qui voluerit, Religiosis, vel Clericis dare possit.

Notandum secundum. Si ex verborum tenore instrumenti certa mens disponentis colligatur, censeri debet probatio evidens, ut testibus opus non sit. Ita sumitur ex hoc c. ubi notat Abbas n. 1. & ex L. l. ff. de Legatis primò. ubi Bartolus ait, evidenter apparere dicitur, quod legitime conjecturis apparet, licet non fuerit expressum.

Notandum tertium. Licet allocutio in regula sit, quod clausula in fine dispositionis plura Capitula continentis posita referatur ad omnia antecedentia c. in p. l. 71. de appellationibus. Tamen id limitari debet primò. Si Capitulum prius posita propriam clausulam, seu determinationem habuit, tunc clausula in fine, seu posita posita, ad prius illud Capitulum se non extendit. Secundò. Si contrarietas, vel absurditas aliqua diceretur per ejusmodi conditionem. Ita docuit Bartolus in L. scriptura §. hanc autem. ff. de legatis primò. Imola hic. n. 9. & sumitur ex hoc c. cum enim duæ donationes factæ essent, prior apposta fuit determinatio, ut pura & libera ab omni sæcularium impetratione, quare cum post alteram donationem conditio pensionis adjecta esset, non potuit

uit ea adjectio ad utramque donationem, sed tantum ad proximè præcedentem referri.

Notandum quartum. In contractibus bonæ fidei plena, & non omnino adstricta verbis interpretatio est faciendâ. Sicuti etiam colligitur ex *L. ult. Cod. qua res pignori &c.* In testamentis verò, & ultimis voluntatibus plenior interpretatio faciendâ est, uti habetur in *regula ff. 12. in testamentis plenius voluntates testatorum interpretantur* (accipitur passivè) & consentit *L. 3. ff. de tritico, vino &c.* Denique in beneficijs, donationibus, & gratijs plenissima verborum interpretatio fieri debet, quia *12. de privilegijs c. olim 16. de verborum significatione.* Quod maximè verum est, si gratia à Principe procedat, quippe, quem liberalitas ante alios decet *L. 3. Cod. de constitutionibus Principum.* Item si in causam per se favorabilem, v.g. in Ecclesiam donatio, aut beneficium conferatur. Ratio hujus doctrinæ sumi debet ex majorè affectione, seu benevolentia, quæ in disponente esse censetur, nam qui contractum, eumque reciprocum celebrat, is justitiam, seu æqualitatem inter contrahentes servare vult, & idè secundum jura gentium verba nec nimis strictè, nec nimis amplè accipere censetur, sed prout bona fides postulat, ut pars neutra gravetur. At verò, qui testatur, vel mortis causâ quidquam relinquit, is donationem aliquam facit liberaliter, sed non tam liberalem, quàm is, qui inter vivos donat, aut gratiam confert, si quidem qui mortis causâ dat, aut relinquit, mavult ipse habere, quàm eum, cui relinquit *L. 1. ff. de mortis causâ donationibus.* At verò, qui inter vivos donat, mavult habere enim, cui donat, quàm se. *L. senatus 35. §. si de mortis ff. eodem.*

Limitati debet primò: Quòd concessiones, & gratiæ quatenus in tertiæ personæ præjudicium cedunt, strictam interpretationem habent. *L. 2. Cod. de precibus Imperatori offerendis. L. 2. §. si quis ff. ne quid in publico loco.* Ubi dicitur, quòd in re-

scripto, vel privilegio Principis non censetur concessum, si quid alijs incommodum, aut præjudicium afferat, nisi exprimatur.

Secundò, Quòd beneficia, seu privilegia strictæ interpretationis sint, quatenus juri communi derogant, videlicet dispensationes, ut legitimatio spuriorum &c. Cum enim juris publici magnus favor sit, idè omnis discessus à jure publico, seu communi, odiosus censeri debet, sicut tradit *Gl. in c. 3. v. dispensationes de officio ordinarij in 6. argum. c. 1. & 2. de filijs presbyterorum in 6. & c. 3. de consanguinitate.*

CAPITULUM VII.

Pastoralis.

PARAPHRASIS.

Ex Innocentio III. quæsitit Episcopus Heiliensis, si Episcopus patrono consentiente, Religiosis Ecclesiam concedat his verbis: concedo vobis Ecclesiam hanc: num censeri debeat, proventus Ecclesiæ donasse, an verò tantum jus patronatûs. Respondet Papa, quandoquidem Episcopus Ecclesiam concessit ex consensu patroni, existimandum est, patronum quod suum est, concedere voluisse, videlicet jus patronatûs, Episcopum verò id donasse, quod de temporalibus proventibus in eadem Ecclesia obtinet, ut in Religiosorum usus convertantur: quòd si ex proventibus nulla ad ipsum Episcopum portio spectat, tunc omnes proventus, excepto Cathedralico in Religiosorum usus convertendi sunt. Verum ut legitima sit ista concessio, seu donatio, Capituli consensus requiritur.

SUMMARIUM.

1. Jus habens in re aliqua, si consentiat illius alienationi, censetur, jus suum in alterum transferre, cum destinatione aliqua.
2. Episcopus non potest Ecclesiam sibi subiectam donare monasterio plenissimo jure.

Qd

3. Per-